

Solidarität mit Polen.

Die Pro - „Solidarność” Bewegung in Deutschland

Solidarność z Polską. Ruch wsparcia „Solidarność” w Niemczech

■ Köln, 13 grudnia 1983 r.
Demonstracja pod Ambasadą PRL

Hilfskomitee „Solidarność” Mainz e.V.

Grupa osób skupiona wokół Andrzeja i Joli Wirgów, których stan wojenny zastaje w RFN. Komitet po rozwiązaniu bremeńskiego Biura Informacyjno-Koordinacyjnego Solidarności, przejmuje jego rolę i koordynuje pracę organizacji pro-solidarnościowych od listopada 1983 do sierpnia 1990 roku. Komitet prowadził rejestrację represjonowanych działaczy Solidarności.

W kartotece tej już w roku 1983 znalazło się ponad 8000 nazwisk osób represjonowanych, aresztowanych, usuniętych z pracy. Z listy tej, ponad 1400 osób zostało objętych akcją „patronatów”. Od 1983 roku Andrzej Wirga zostaje przedstawicielem „Solidarności Walczącej” w Niemczech.

■ Andrzej Wirga, 1987 r.
Foto: M. Zarzeczny

■ Bonn, 20 maj 1984 r. Drugi od lewej: Andrzej Wirga z grupą zwolenników podczas demonstracji w obronie Andrzeja Sacharowa, pod ambasadą sowiecką. Foto: ze zbiorów AGS Eschweiler-Aachen

LISTA PRACOWNIKÓW z P. URSLIS
(o informacjach, aresztowanych, skazanych lub zwolnionych z pracy po 13.12.83.)

Imię i Nazwisko	Adres	Wzrost	Waga	Wzrost	Waga
1. CROSIŃSKI Andrzej	10-200 Wollstraße A. Bismarck 1	185 cm	75 kg	185 cm	75 kg
2. FURMAN Benedykt	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg
3. GAJPA Janusz	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg
4. KOK Józef	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg
5. KOSIŃSKI Andrzej	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg
6. LIS Stanisław	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg
7. KARPEZIO Stanisław	09-450 Wollstraße A. Bismarck 1/100	175 cm	70 kg	175 cm	70 kg

Hilfskomitee „Solidarność”
St. Andreas Weg
Postfach 1
52074 Bonn 1
Telefon: 0228 / 888043
Bismarck
Musterkarte Nr. 112 (01 000 000)
Fax-Nr. 0228 888070
Hilfskomitee „Solidarność” (A. Wirga)
Mainz, 8.11.1993

OWMAG 00000000

Wieloletni wytrwały udział w pracy na polu propagowania czołowych kierunków Biura Międzynarodowego, Biura Językowego, Biura Szkoleniowego, Biura Politycznego – wskazał byłego Biura Informacyjno-Koordinacyjnego NSZZ „Solidarność” w Bonn.

Informacje i skierowanie się w/w kolegi, do ogłoszenia do polskiej placówki dyplomatycznej w Berlinie i okoliczności, do samodzielnego działania i skierowania Biura – zainicjował a.n. „Trybunał” w dniu 29.10.1992.

Biuro w, niestety od początku nie wypełniało przyjętych przez siebie zadań, czego efektem było sprowadzenie przedstawicieli grup działających w BRD i Berlinie do siedziby Jan. Frankfurta, 28.05.1993, na którym ustalono nową strukturę organizacyjną.

Decyzją samodzielnego w/w kolegi w strajkach 1980 roku oraz organizowaniu „Solidarność”, jak również rozwijając ich problematyczny program polityczny i społeczny – nie można pogodzić się z ich obywatelskim zaangażowaniem na terenie kolegi w ramach Biura, NSZZ „Solidarność” jak również działających na terenie grup „Solidarność”.

1. Biuro Informacyjne „Solidarność” – Bonn
2. Biuro Kierownictwa Informacyjnego – Bonn
3. Biuro Szkoleniowe „Solidarność” – Berlin
4. Biuro Językowe „Solidarność” – Berlin
5. Biuro Polityczne „Solidarność” – Bonn
6. Biuro Kierownictwa „Solidarność” – Bonn
7. Biuro Kierownictwa „Solidarność” – Bonn
8. Biuro Kierownictwa „Solidarność” – Bonn

Ze Biura Informacyjnego „Solidarność”
Andrzej Wirga

■ Colonia, 13 grudnia 1983 r. Przemarsz demonstrantów pod Ambasadą PRL. Od lewej: A. Wirga, N.N., J. Lisiecki, N.N., K. Chorośiński

Hilfskomitee „Solidarność” Mainz e.V.

Andrzej Wirga :

Solidarność Walcząca (SW) była organizacją, która wyraźniej jak inne organizacje kontynuowały ideały Sierpnia. Odrzucała także wszelkie formy „dogadywania” się z komuną, dlatego podjęliśmy decyzję o współpracy z tą organizacją. Propagowaliśmy dokumenty SW oraz informacje z prasy podziemnej, które drukowaliśmy w Biuletynie Informacyjnym (Informations Bulletin), który otrzymywali postowie i poszczególne frakcje w Bundestagu. Organizowaliśmy konferencje prasowe i przekazywaliśmy materiały do prasy niemieckiej.

■ Aachen, 25 sierpnia 1990 r. Od lewej: Maciej Frankiewicz (†) i Andrzej Wirga podczas dyskusji w trakcie zjazdu CSSO w Aachen. Foto: M. Zarzyczny / z archiwum AGS Eschweiler-Aachen

■ Kolonia, 13 grudnia 1983 r. Demonstracja pod Ambasadą PRL. Od lewej: A. Zajac, W. Drozdek, A. Wirga. Foto: ze zbiorów AGS w Kolonii

Hilfskomitee „Solidarność” Mainz e.V.

■ Gazeta Kolońska, donosi o demonstracji 13 grudnia 1983 r. Demonstranci żądali: Wolności dla Solidarności i skończenia z komunistyczną dyktaturą

■ Bonn,
20 maja 1984 r.
Demonstracja pod ambasadą sowiecką w obronie Andrzeja Sacharowa. Pierwsza od lewej - Jola Wirga. Foto: AGS Eschweiler-Aachen

Komitet współpracował i koordynował pracę organizacji pro-solidarnościowych w Niemczech i Berlinie Zachodnim. W ramach światowego Porozumienia Organizacji Wspierających Solidarność – CSSO, którego był także członkiem, odpowiada za przerzuty i szmugiel pomocy technicznej dla podziemia. Organizuje demonstracje i akcje protestacyjne. Jedną z nich, jest spektakularna akcja we Frankfurcie wymalowania i oklejania plakatami o treści antykomunistycznej pociągu jadącego do Polski. Za wymalowanie pociągu wytoczony został nam proces o zniszczenie mienia, przez co akcja nabrała rozgłosu. Sprawa została umorzona, gdyż ze strony polskiej władze niemieckie nie otrzymały żadnej skargi.

■ Lund, 1986 r. Światowy Zjazd CSSO. Ostatni rząd od prawej: Andrzej Wirga i Jola Wirga, w prawym górnym rogu: Józef Lebenbaum (S), w pierwszym rządzie drugi od lewej: Mirek Chojecki (F), Axel Schtolz (S), Ewa Ślusarek (USA), drugi rząd od prawej: Roman Śmigieński (DK), N.N. Mirek Ancypo (S), trzeci rząd - drugi od prawej: Mietek Dutkowski (USA). Foto: IPA Szwecja

■ Aachen, 11 kwietnia 1987 r. Spotkanie z zarządem AGS Eschweiler-Aachen. Od lewej: A. Wirga, A. Zając, M. Ciężarek, B. Teodorowski, L. Szrek, G. Posanski. Foto: M. Zarzeczny

■ Aachen, 21 sierpnia 1984 r. Andrzej Wirga na otwarciu wystawy o Solidarności. Foto: M. Zarzeczny

Hilfskomitee „Solidarność” Mainz e.V.

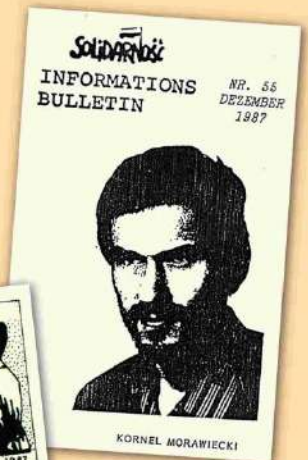
Komitet prowadził szeroko zakrojoną akcję informacyjną. Andrzej Wirga udzielał wielu wywiadów nie tylko do prasy, radia ale również do telewizji niemieckiej SAT 1, 3 SAT, H 3. Dostarczano informacji dla Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Organizowano spotkania z niemieckimi politykami i związkowcami. Przygotowano wystawę zdjęć którą zaprezentowano w 1985 r. w siedzibie niemieckich związków zawodowych DGB we Frankfurcie, oraz w piątą rocznicę powstania Solidarności Walczącej pokazano w bońskim Konrad-Adenauer-Haus zdjęcia Niezależnej Agencji Fotograficznej „DEMENTI”. Wystawę otworzył niemiecki minister pracy Norbert Blüm.

■ Kolonia, 13 grudnia 1983 r. Andrzej Wirga w rozmowie z dziennikarzem Deutsche Welle Hubertem Wohlanem

■ Znaczek pocztowy podziemnej poczty Solidarności Walczącej.

■ Biuletyn Informacyjny wydawany przez Komitet w języku niemieckim

■ Bonn, 31 sierpnia 1987 r. Wystawa Dementi. Jola Wirga i Aleksander Zajac. Foto: ze zbiorów AGS Eschweiler

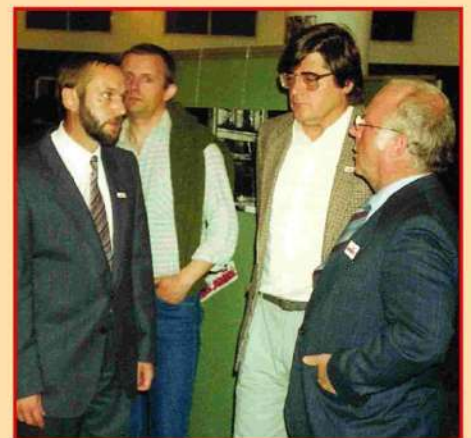

■ Bonn, 31 sierpnia 1987 r. Otwarcie wystawy o Solidarności, przygotowanej przez NAF „DEMENTI”. Andrzej Wirga w towarzystwie Lothara Herbsta oprowadza ministra pracy Norberta Blüm'a. Foto: z archiwum AGS Eschweiler-Aachen

■ Książka wydana przez Komitet omawiająca Prawa Człowieka i Obywatela w PRL-u w czasie stanu wojennego. Publikacja została przygotowana przez Komitet Helsiński w Polsce

■ Bonn, 31 sierpnia 1987 r. Wystawa „Dementi”. Minister Norbert Blüm i Lothar Herbst w rozmowie z dziennikarką niemieckiego radia D. Leszczyńską. Foto: ze zbiorów AGS w Eschweiler-Aachen

Arbeitsgruppe „Solidarność” Eschweiler – Aachen e.V.

Historia Grupy

Początki grupy sięgają 1982 r. kiedy nawiązano kontakty z Biurem „Solidarność” w Bremen i Arbeitsgruppe „Solidarność” w Berlinie Zachodnim. Nasza działalność koncentrowała się głównie na zbiórce i wysyłce lekarstw. Akcja ta nabierała rozpędu, zaczęli nam pomagać koledzy i przyjaciele. Na początku 1983 roku podjęliśmy decyzję o powołaniu naszej samodzielnej grupy. Do grona założycieli należeli: Aleksander Zajac, Andrzej i Ela Krawczuk, Basia i Czarek Klementowscy, Darek Czerwiak, Małgorzata Ejsmont-Zajac, Janusz Mieczkowski i Ryszard Ziółkowski. Z upływem lat grupa się rozrastała, osiągając w połowie lat osiemdziesiątych ponad 150 osób.

Leonard Szrek:

Obok pomocy humanitarnej prowadziliśmy akcję patronatów, wysyłając paczki i pomoc dla represjonowanych w kraju. Okazało się później, że trafił do nas wyrzucony z PRL-u Rysiek Wyżga, który otrzymywał ode mnie paczki podczas internowania.

■ Aleksander Zajac z lekarstwami. Fot. AG S

Aleksander Zajac, Ryszard Wyżga, Mieczysław Zarzeczny, Leonard Szrek, Bogusław Teodorowski, Wojciech Gawron, Barbara Losowska, Jadwiga Pilarska, Zbigniew Pilarski, Anna Szczepańska, Jerzy Szczepański, Marek Ciężarek, Gerold Posański.

Anna Arkuszyńska, Wojciech Arkuszyński, Zbigniew Bala, Barbara Barcińska, Kazimierz Biskupek, Renata Bogacz, Tomasz Bukalski, Ewa Bukalska, Jacek Chojczak, Urszula Ciężarek, Teresa Czapelewicz, Aleksander Czapelewicz, Kazimierz Cwik, Barbara Daniel, Zbysław Dobielski, Anna Dobielska, Grzegorz Doliński, Dorota Dolińska, Andrzej Domański, Marek Domański, Adam Dudziak, Małgorzata Ejsmont-Zajac, Beata Fiwek, Irena Gawrońska, Beata Gorgol, Władysława Gurbis, Zbigniew Gurbis, Władysław Hutkiewicz, Małgorzata Jansen, Piotr Jaskuta, Jolanta Junak, Zygmunt Junak, Bożena Kamińska, Piotr Kamiński, Małgorzata Kmyta, Andrzej Kmyta, Jacek Kotawski, Barbara Kotawska, Dorota Kowalczyk, Janusz Kowalczyk, Ewa Koźbial, Dariusz

Lipnicki, Maciej Lorkowski, Krzysztof Ławeczka, Maria Majer, Zbigniew Majer, Lech Machuta, Grzegorz Malarzewski, Romana Malarzewska, Anna Materna, Marek Mazur, Mirosława Mazur, Janusz Mazur, Maria Mazur, Jan Mieczkowski, Jacek Nidziński, Jolanta Pijanowska, Andrzej Pijanowski, Joanna Pilarska, Wojciech Planitzer, Danuta Planitzer, Dariusz Rak, Zbigniew Rozbicki, Wiesława Rutkowska, Bożena Sokolowska, Henryk Stawiszynski, Włodzimierz Stawiszynski, Wiesław Stawiszynski, Małgorzata Steczek, Janusz Steczek, Paweł Swiniarski, Elżbieta Swiniarska, Marek Szczepański, Lidia Szczepańska, Krzysztof Sypniewski, Zofia Szulcach, Włodzimierz Szulcach, Witold Sniegocki, Zygmunt Tyczyński, Ryszard Tylewski, Bronistawa Tylewska, Włodzimierz Tyszler, Irena Tyszler, Teresa Wielgosz, Wacław Tyszkiewicz, Barbara Urbaniak, Wojciech Wiazel, Zdzisław Wicha, Elżbieta Wojnarska, Wojciech Wojnarski, Jacek Wyriwiak, Piotr Ziemia, Iwona Ziółkowska, Ryszard Ziółkowski

Arbeitsgruppe „Solidarność” Eschweiler-Aachen e.V.

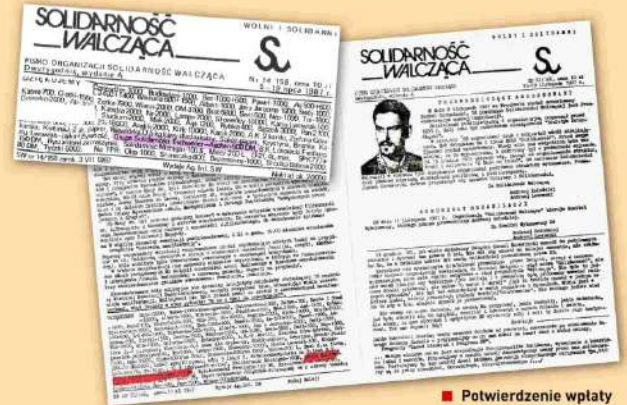
Pomoc dla kraju płynęła przez naszych koordynatorów, którzy dysponowali stosownymi kontaktami. Było to konieczne z uwagi na służbę bezpieczeństwa. Odpowiedzialnymi za tą pomoc byli: Ryszard Wyżga – dla Regionu Pomorza Zachodniego; Jerzy Szczepański – dla Regionu Środkowo-Wschodniego; Wojciech Gawron – dla Regionu Podbeskidzia; Aleksander Zając – dla Solidarności Walczącej, Bogustaw Teodorowski i Mieczysław Zarzyczny dla Śląska. Za pomoc dla NZS-u odpowiadali: Wojciech Gawron i Aleksander Zając, który był przedstawicielem Centrum Informacji Akademickiej na Zachodzie. Sprzęt techniczny był przetrzucany do kraju przez Andrzeja Wirgę z Hilfskomitee „Solidarność” w Moguncji oraz Józefa Lebenbauma z IPA w szwedzkim Lund.

■ Aleksander Zając

■ Mieczysław Zarzyczny

■ Potwierdzenie wpłaty z prasy podziemnej

■ Wojciech Gawron

■ Ryszard Wyżga

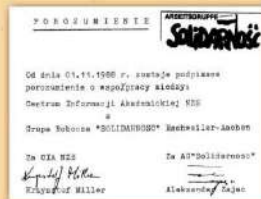
Jako przedstawiciel „Unii” Niemieckiego Związku Studentów-Warszawa, Centrum Informacji Akademickiej NZS i wydawnictwa: Studenckie Oficyna Wydawnicza „Sowa” proszę o pomoc materialną dla potrzeb w/w organizacji, reklamej i wydawnictwa.

Krzysztof Miller

■ Potwierdzenie wpłaty z prasy podziemnej na hasło: „Podziękowanie dla grupy Zając/Hase za 600 DM/Rubli”

■ Potwierdzenie wpłaty dla Solidarności Walczącej z wydawanego w Niemczech „Biuletynu Informacyjnego”

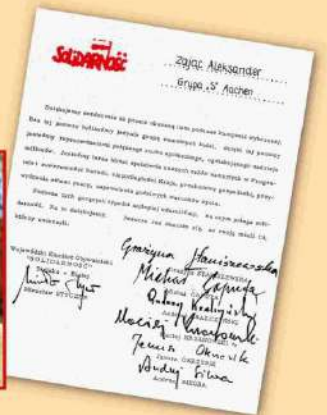
■ Aachen, 1987 r. Wniosek o pomoc do Arbeitsgruppe Solidarność Eschweiler - Aachen e.V.

■ Bogustaw Teodorowski

■ Jerzy Szczepański

Arbeitsgruppe „Solidarność” Eschweiler-Aachen e.V.

Od roku 1986 po zjeździe w Lundzie włączyliśmy się do prac w CSSO, do którego Grupa została przyjęta na zjeździe w Londynie w 1987 roku. Dało nam to większą szansę koordynacji naszych akcji, np. dzięki wsparciu wszystkich organizacji z całego świata, amerykańskie organizacje CSSO uzyskały od Kongresu USA pomoc dla Solidarności w kraju w wysokości 1 miliona dolarów. Uczestniczyliśmy w akcji patronatów, wspierając zakładowe wydawnictwa w kraju. Organizowaliśmy dwa zjazdy CSSO - w 1988 i 1990 roku.

■ Londyn, 1987 r. Delegacja Grupy na zjeździe CSSO. Spotkanie z Prezydentem RP K. Sabbatem i Premierem Edwardem Szczepanikiem (w środku). Od lewej: Ryszard Wyżga, Aleksander Zając, Edward Szczepanik, NN, Bogdan Teodorowski, Barbara Lossowska. Foto: AG S / M. Zarzyczy

Wojciech Gawron:

na zjeździe CSSO w 1988 roku uczestniczyła w obradach po raz pierwszy delegacja Niezależnego Związku Studentów – NZS z Warszawy i Krakowa, którzy przywieźli podziękowania dla CSSO za wyrażone na zjeździe w Paryżu, słowa uznania dla studentów walczących o przywrócenie NZS-u.

■ Paryż, 1988 r. Delegacja Grupy na zjeździe CSSO. Od lewej: Aleksander Zając, Małgorzata Ejsmont-Zając, Marek Cieżarek, Mieczysław Zarzyczy, Urszula Cieżarek. Foto: AG S

■ Aachen, 1988 r. Delegacja NZS-u na zjeździe CSSO. Od lewej: Krzysztof Müller, Jerzy Milewski (kierownik biura NSZZ Solidarność w Brukseli), Joanna Piłarska (biuro brukselskie), Marek Zatoń. Foto: AG S / M. Zarzyczy

■ Aachen, 1988 r. W tle: uczestnicy zjazdu CSSO. Od lewej: Marek Zatoń, Piotr Bakal, Krzysztof Turkowski, Mirosław Ancyp, Jacek Proszowski, Konrad Tatarowski, Iza Chruścińska, Lothar Herbst, Krzysztof Turowski, NN, Renata Bogacz, Dorota Leszczyńska, Marek Polowski, Andrzej Piwarski, Bogusław Zaluski, Barbara Piwarska-Ur, Roman Śmigieński, NN, Ryszard Wyżga, Jacek Nidziński, NN, Barbara Bogacz, Wiesław Stawczyński, Ewa Bukalska, Tomasz Bukalski, Aleksander Zając, Leonard Szrek, NN, Grzegorz Doliński, Jadwiga Piłarska, Zbigniew Piłarski, Marek Cieżarek, kuca: Barbara Malak. Foto: AG S / M. Zarzyczy

Dni Sierpniowe 1980-1990. Solidarność.

Arbeitsgruppe „Solidarność“ Eschweiler-Aachen e.V.

Grupa cały czas związana jest z regionem, z Eschweiler - gdzie powstała oraz z Aachen siedzibą organizacji. Tutaj od lat osiemdziesiątych znalazła przyjaciół, którzy wspierali nas i idee Solidarności. Między innymi byli to: dr Jürgen Linden - Burmistrz Miasta Aachen, prof. Dieter Wynands z Bischöfliche Akademie des Bistums Aachen oraz dr Hans Stercken, przewodniczący komisji spraw zagranicznych Bundestagu, który wspierał nas politycznie.

■ Dr. Jürgen Linden i Aleksander Zajac podczas otwarcia wystawy o Solidarności w 1990 r. Foto: AG S / M. Zarzeczny

Eine Druckmaschine für Solidarnosc in Polen

Eine Hilfestellung ganz besonderer Art leistete die Aachener SPD der polnischen Solidarnosc-Bewegung. Eine Druckmaschine, gebraucht aber voll funktionstüchtig, wechselte in dem Parteibüro an der Bahnhofstraße den Besitzer. „Auch nach den Veränderungen in Polen setzen wir unseren Kampf mit Wort und Wahrheit fort. Druckmaschinen wie diese sind die Pershings unserer Bewegung.“ Mit diesen Worten bedankte sich Richard Wyzga (links), der zusammen mit seinen Vorstandskollegen der Exil-Solidarnosc-Arbeitsgruppe Eschweiler - Aachen, Jadwiga Pilarski (3. v. links) und Alexander Zajac (2.v. links) die begehrte Maschine in Empfang nahm. Die SPD-Vorstandsmitglieder Dieter Schinzel (2. v. rechts), Norbert Beung (2. v. links) und Theo Niewerth (rechts) machten deutlich, daß die Partei die Ziele der Solidaritätsbewegung unterstützt. Bereits im Wochenende soll die kleine Druckmaschine in Stettin ihre Arbeit aufnehmen. (rja./Foto: Michael Jaspers)

Aachener Volkszeitung Nr. 201 Seite 16 A

■ Dr. Dieter Wynands podczas otwarcia konferencji CSSO w 1990 r. Foto: AG S / M. Zarzeczny

■ Dr. Hans Stercken podczas otwarcia konferencji CSSO w 1990 r. Foto: AG S / M. Zarzeczny

■ Aleksander Zajac (piąty od lewej) podczas uroczystości wręczenia Nagrody Karola Wielkiego prof. Bronisławowi Geremekowi w 1998 r. Foto: AG S

Polnisch-polnische Begegnung im Haus der Weltkunst: Kinder in Landestracht begrüßen ihren Ex-Präsidenten Lech Walesa im Aachener Ludwig-Forum. Foto: Andreas Schmitter

„Dementi“ für die Freiheit

Lech Walesa eröffnet in Aachen die Ausstellung über Solidarnosc

Von Karl-Peter Hermanns
 schon verdrängt, fast vergessen. Lassen spannt den Bogen in die Gegenwart und Zukunft und läßt schon verdrängt, fast vergessen. Was wird es sein? Wie werden wir das nächste Kapitel schreiben? Ich möchte alle bitten, sich an der Ge-

Arbeitsgruppe „Solidarność” Berlin West e.V.

- Lista rzeczy przekazanych do kraju wraz z hasłami do prasy podziemnej potwierdzającymi ich otrzymanie. Materiały ze zbiorów AGS

1) miała fotokopie od Praskich z Parag za potwierdzenie faktu na hasło "PRINCE" → 2 strony →

2) Duża maszynka list od KONTAKTU - potwierdzenie faktu "KONTAKT"

3) ~~...~~ Książki są od:

1) SPOTKANIA z Paragą HASED na poster "SPOTKANIA"

2) TŁE SĄ OD KONTAKTU.

Wszystko dostarczono w wczoraj

■ Berlin, sierpień 1982 r. Otwarcie biura AGS, połączone z wystawą. Foto: ze zbiorów AGS

■ Od lewej: Krzysztof Kasprzyk, Barbara Nowakowska-Drozdek, Wojciech Drozdek, Marian Stefanowski. Foto: ze zbiorów AGS

Grupa powstała w końcu grudnia 1981 roku. Do jej liderów należeli Krzysztof Wciśło, Krzysztof Kasprzyk, Barbara Nowakowska-Drozdek i Wojciech Drozdek. Prowadziła szeroką działalność, od organizacji i udziału w demonstracjach (np. Berlin, Kolonia), do przerzutów sprzętu dla solidarnościowego podziemia. Grupa wydawała swój miesięcznik „Przekazy”.

■ Berlin, styczeń 1982 r. Demonstracja przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego

Arbeitsgruppe „Solidarność” Berlin West e.V.

Grupa prowadziła szeroką akcję informacyjną, wydawała redagowany przez Krzysztofa Kasprzyka a następnie przez Wojciecha Drozdka miesięcznik „Przekazy”, który w 1984 roku stał się organem prasowym Arbeitsgruppe „Solidarność” w Berlinie Zachodnim, Kolonii, Eschweiler – Aachen oraz Hilfskomitee „Solidarność” w Moguncji. W sierpniu 1982 roku Grupa otworzyła swoje biuro w Berlinie połączone z wystawą w dwulecie powstania NSZZ Solidarność.

ROZLICZENIE
wysłanych książek do Polski

PULS /niwi wydania/
1. Rydzyszcz - nr.nr. 17, 18 po 1 egz.
2. Warszawa - nr. 15 3 egz.
3. Warszawa - nr. 17 1 egz.

PULS /wjd. normalne/
1. Poznan - nr. 17, 18 po 1 egz.
2. Tychy/Katowice - nr. 18 1 egz.

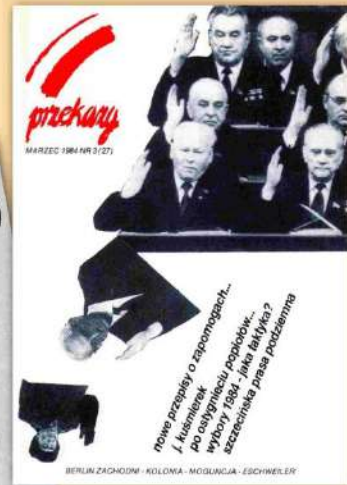
KULTURA /niwi wydania/
1. Warszawa 12 egz.
2. Łódź 1 egz.
3. Tychy /Katowice 5 egz.
4. Poznan 9 egz.

Lipski, EOR - Warszawa 1/1
Bukowski, Pacyrski... - Łódź 1/1
Dziadek Karyna - Koniń 1/1
Dziadek Zofia /Pula/ - Rydzyszcz 1/1
Kawalec - Koniń 1/1
Tischner - Książka Solidarności - Tychy 1/1
Kukiel - Dziadek Polski... - Tychy 1/1
Anka 31 - Tychy 1/1

Realizacja obejmuje okres od 10.09.83 do 6.11.83
Berlin Zachodni 7.11.83
Wojciech Drozdek

■ Księgarnia polska w Berlinie. Miejsce (nie tylko!) spotkań autorskich i wernisaży, lecz także „punkt kontaktowy” przetrutu „bibuty” do Polski... Foto: [c] Marian Stefanowski

■ Rozliczenie wysłanych do kraju książek. Materiały ze zbiorów AG 5

nowe przepisy o zapobieganiu...
I. Kusierniak
wybory 1984 - jaka polityka z
szereżnista prasa podziemna

■ Wojciech Drozdek w rozmowie z Joachimem Trenknerem dla SFB [Sender Freies Berlin]. Foto: [c] Marian Stefanowski

4 1/2 Jahre
RYSZARD BADKOWSKI
KRZYSZTOF BIALO
RYSZARD BIDZINSKI
ZYGMUNT GOLINSKI
JAN KARPINSKI
JERZY KRAPIWNIKI
KRZYSZTOF SIENKIEWICZ
ANDRZEJ SLOWIK

3 1/2 Jahre
ZDZISLAW
HENRYK
ROMAN
MAREK
JOZEF
WITOLD JANOWSKI
JERZY KAM
JERZY KOWALSKI
JERZY KRE
ZYGMUNT K
ANNA LEGU

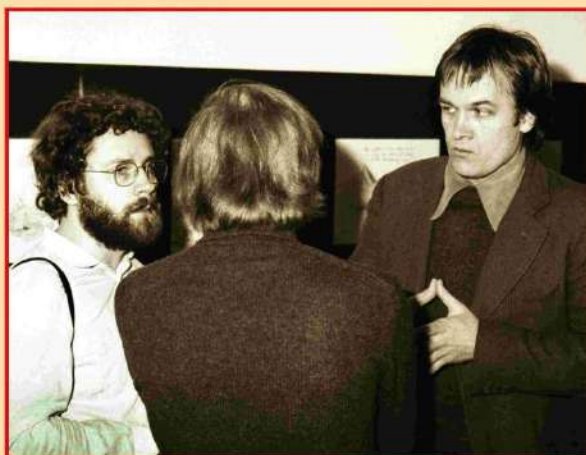
4 Jahre
TADEUSZ ADAMSKI
MARIAN BANAS
MIECZYSLAW GIL
RYSZARD KAPINSKI

■ Wystawa: „Dwa lata Solidarności”. Foto: [c] Marian Stefanowski

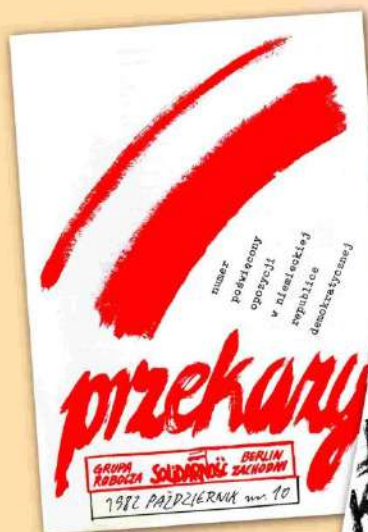

Arbeitsgruppe „Solidarność” Berlin West e.V.

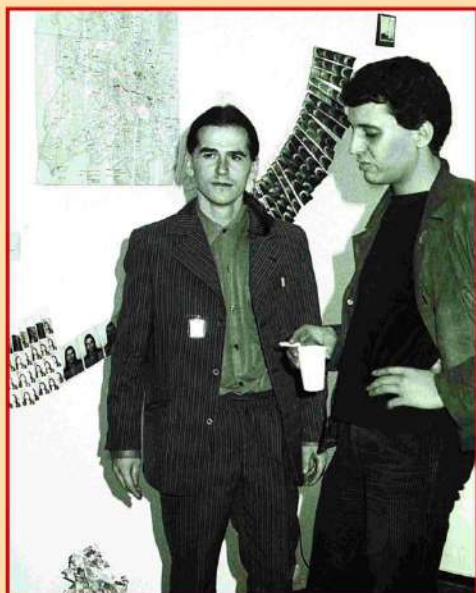
Mocną stroną Grupy była organizacja wystaw. Obok wystawy prac Andrzeja Krauze, zorganizowano wystawę prac artystów z NRD, zarówno tych którzy wyemigrowali do RFN, jak i tych którzy jeszcze tam pozostali. Wystawie towarzyszył specjalny numer „Przekazów”, który poświęcony był opozycji w Niemczech Wschodnich.

■ Wystawa Andrzeja Krauze w Galerii Grupy Roboczej „S” „Remont”, 20 listopada 1982 r. Na zdjęciu autor (z prawej) w dyskusji z niemieckimi gośćmi.
Foto: (c) Marian Stefanowski

■ Galeria AG „S” „Remont”, 30 października 1982 r. Artysci z Niemiec Wschodnich na wystawie: „Solidarność z Polską”.
Foto: (c) Marian Stefanowski

Arbeitsgruppe „Solidarność“ Köln e.V.

GRUPA ROBOCZA „SOLIDARNOŚĆ” KOLONIA e.V.

Grupa powstała w końcu grudnia 1981 roku. Początkowo jako Grupa Polska-Kolonia, potem już jako AG S. Prowadziła szeroką działalność od pomocy humanitarnej, poprzez organizację stolików informacyjnych i demonstracji pod Ambasadą PRL-u do pomocy dla podziemnej Solidarności. Do jej liderów należeli: Grzegorz Bakuniak, Krzysztof Chorośński, Janusz Kocój, Jerzy Lisiecki, Dorota Leszczyńska, Ewa Lück, Marek Poliński, Stanisław Wolnik, Marek i Krzysztof Żmijewscy.

■ Köln, 1 listopada 1983 r. Członkowie AG S pod Ambasadą PRL-u w Święto Zmarłych: P. Kawicki, Z. Panek, T. Wiszniewski, J. Kocój, K. Haase, M. Poliński, J. Samolewski, J. Lisiecki, J. Grzybowski, D. Leszczyńska

Polnische Gruppe

Rede für die Polnische Gruppe Köln
13.12.1981 Roncallplatz, D. Leszczyńska

Wir haben uns hier versammelt, um gegen die Einführung des Kriegsrechts in unserm Land zu protestieren. Wir wenden uns an die Mitglieder der „Solidarność“, von Intellektuellen und Studenten, und wir unterstützen den Einsatz gegen die Einführung des Kriegsrechts gegen die Einführung des Kriegsrechts.

Die Einführung des Kriegsrechts stößt die Menschenrechte außer Kraft und verstößt gegen die Konvention von Helsinki. Nach 30 Jahren haben wir die Sozialisten haben uns die Möglichkeit anzubieten, nach 1980 und 1970 zum dritten Mal die Rechte von Arbeitern, militärische Terror, Demokratie, Freiheit verlangt hat. Diese Ziele waren Inhalt der beiden Bewegungen, die sich seit dem August 1980 erhoben hatte. „Solidarność“ und international hier darüber, in welchem außerparlamentarischen Rahmen sich das Land bewegen konnte.

„Stadt Revue Köln“

Przemówienie D. Leszczyńskiej na Roncallplatz w Kolonii w dniu 13.12.1981 r., oraz wzm. Wójcickim i Adamem Majewskim z „Zdjęcia-szczecińskiej Solidarności“.

Interview

Teilnehmer der Diskussion: Jerzy Lisiecki, Student; Zdzisław Wójcik, Mitgl. des Präsi. der Städt. Milgl. aus dem Werk PTS in Stettin.

SR: In Köln gibt es inzwischen zwei Solidarności-Komitees für Polen, warum habt ihr jetzt noch ein Komitee?

Jerzy: Unsere Gruppe besteht schon länger, seit Monaten, unter anderem sind die Polnische Gruppe Köln gegründet, um über die Ergebnisse in Polen zu diskutieren und Informationsveranstaltungen zu organisieren.

SR: In seiner Gruppe arbeiten also nur Polen mit?

Jerzy: Ja, jedenfalls Polen in weitestem Sinne, Generation hier sind, aber noch politisch gesehen. Das hat mehrere Gründe: einmal finde ich es un-

■ Köln, Stolik informacyjny AG S. Od prawej: K. Chorośński, K. Haase, S. Wolnik

■ Członkowie grupy: Bajraszewski Bronisław, Cegliński Stanisław, Cierocki Tadeusz, Chorośński Andrzej, Chorośński Krzysztof, Dąbrowna Stefania, Domagata Jan, Fischmann Georg, Grzyblewski Piotr, Grycka Bożena, Franczyk Jerzy, Haase Krzysztof, Jachimowicz Agata, Kawicki Przemysław, Klimczak Włodzimierz, Kocój Janusz, Leszczyńska Dorota, Lisiecki Jerzy, Lisiecki Zbigniew, Luck Ewa, Majewski Adam, Michalski Barbara, Panek Zbigniew, Pochrzest Regina, Pochrzest Ryszard, Poliński Marek, Pranieccki Piotr, Repetowski Andrzej, Samolewski Jerzy, Sawicki Jerzy, Strzelecki Waldemar, Swida Olgierd, Szawiel Tadeusz, Szumowski Alek, Wiszniewski Tomasz, Wolnik Stanisław, Ziemińska Lidia, Żmijewski Krzysztof, Żmijewski Marek. Na zdjęciu członkowie i sympatycy grupy

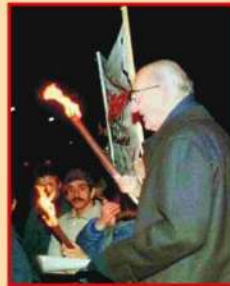

Arbeitsgruppe „Solidarność“ Köln e.V.

GRUPA ROBOCZA „SOLIDARNOŚĆ” KOLONIA e.V.

■ Köln, 22 lipca 1984 r. Demonstracja pod Ambasadą PRL-u.
Foto: ze zbiorów AG S

■ Köln, 1 listopada 1984 r.
Ks. Franciszek Blachnicki czyta duchowy testament zamordowanego Ks. Jerzego Popiełuszki.
Foto: ze zbiorów AG S

■ Köln, 13 maja 1988 r. Pikieta pod Ambasadą. Foto: ze zbiorów AG S Eschweiler-Aachen

Grupa organizowała większość demonstracji i akcji protestacyjnych pod Ambasadą PRL-u. Na niej spoczywał obowiązek załatwiania u władz niemieckich wszystkich stosownych pozwoleń. Organizowała przemarsze przez miasto (13 XII 1983 r.), pikietowanie PRL-owskich placówek (13 V 1988 r.), głodówki (24 XII 1981 r. i 6 V 1985 r.), apele poległych w święto zmarłych (1 XI 1984 r.), zbiórki pieniędzy, stoliki informacyjne oraz zbieranie podpisów pod petycjami (1 V 1982 r.).

■ Opaska z demonstracji

■ Informacja prasowa z Kölner Stadt-Anzeiger informujący o pikiecie pod Ambasadą 1 listopada 1984 r. Materiały ze zbiorów AG S

■ Ulotka informacyjna o sytuacji w Polsce oraz nawołująca do demonstracji 13 grudnia 1984 r. Materiały ze zbiorów AG S

■ Köln, 13 grudnia 1983 r. Demonstracja pod Ambasadą.
Foto: ze zbiorów AG S Eschweiler-Aachen

■ Köln, 1 listopada 1984 r. Demonstracja pod Ambasadą.
Od prawej: K. Chorośiński, E. Lück, T. Wisniewski

Solidarität der freien Polen in Bayern e.V.

■ Członkowie i sympatycy Stowarzyszenia na spotkaniu z Janem Pawłem II w maju 1986 r. Foto: ze zbiorów SWPwB

■ Organem SWPwB był Biuletyn Informacyjny, którego redagowaniem zajmowali się m.in.: Mirra Filipowicz, Jerzy Sonnewend i Bogdan Żurek. Foto: ze zbiorów SWPwB

W 1983 roku grupa osób związanych z Radiem Wolna Europa zarejestrowała w Monachium Stowarzyszenie „Solidarność Wolnych Polaków w Bawarii” (SWPwB). Prezesem stowarzyszenia został Janusz Urbanowicz (były działacz ROPCiO – Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela), a potem kolejno Wojciech Stockinger i Nina Kozłowska. Do organizacji należeli m.in.: Ryszard Gleich, Alexander Tiplt, Jerzy Sonnewend, Bogdan Żurek, Mira Filipowicz, Adam Chodakowski, Zbigniew Dziakoński, Małgorzata Brydak, Witold Pronobis, Konrad Tatarowski, Aleksander Tychowski, Adam Dyrko, Edmund Nowak, Anatol Kobylński, Anna Olszowy, Zdzisław Kościuk, Joanna Gleich, Mirosława Gleich, Rafał Gleich, Leszek Srokowski, Renata Dziakońska. SWPwB wydawało „Biuletyn Informacyjny” a następnie „Polonik Monachijski”, ich redagowaniem zajmowali się m. in. Mira Filipowicz, Jerzy Sonnewend, Bogdan Żurek. Stowarzyszenie (SWPwB) było członkiem Conference of Solidarity Support Organisations – Światowego Porozumienia Organizacji Wspierających Solidarność (CSSO).

■ Monachium, 13 grudnia 1984 r. Spotkanie członków i sympatyków Stowarzyszenia w 3. rocznicę wprowadzenia stanu wojennego. Od lewej: Franciszek Drzewiński, Piotr Zaluski, Bogdan Żurek i Jacek Kaczmarski. Foto: ze zbiorów SWPwB

Solidarität der freien Polen in Bayern e.V.

Ze Stowarzyszeniem współpracowali aktorzy i artyści, w tym pracownicy Radia Wolna Europa, którzy byli inicjatorami szeregu akcji i imprez na rzecz Polski. Wśród wielu, należy wymienić Jacka Kaczmarskiego, z którym występował też bard Praskiej Wiosny Karel Kryl, Wojciecha Stockingera, Santosa Liszko, Marcina Idzińskiego, a także znanego jazzmana, obecnie profesora konserwatoriów w Monachium i Würzburgu, Leszka Żądło. Wielką rolę w działalności na rzecz kraju, dzięki swoim kontaktom w środowisku niemieckim, odegrała również Barbara Kwiatkowska-Lass. W stanie wojennym aktorka organizowała pomoc dla kraju, opiekowała się uchodźcami politycznymi i ich rodzinami, wspomagała i organizowała akcje charytatywne.

■ Aachen, 14-16 października 1988 r. Delegacja SWPwB na europejskim zjeździe CSSO. Od prawej: W. Pronobis, K. Tatarowski, K. Turowski (Paryż).
Foto: M. Zarzeczny

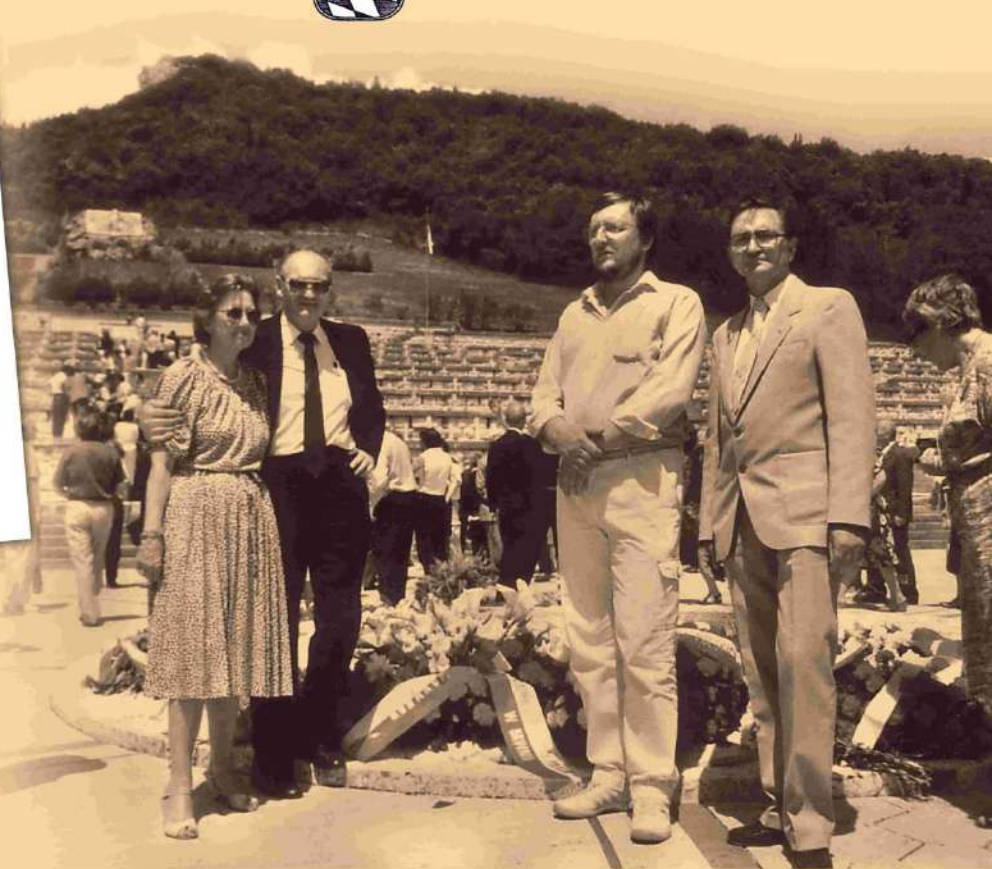
SOLIDARITÄT

DER FREIEN POLEN IN BAYERN e. V.

- Stowarzyszenie przygotowało wystawę „Das Recht auf freies Wort” – „Prawo do wolnego słowa”, która była prezentowana m.in. w bibliotece uniwersyteckiej w Eichstätt. Jej autorami byli Nina Kozłowska, Anatol Kobyliński i dr Witold Pronobis.

- Monte Cassino, 1986 r. Delegacja Stowarzyszenia na grobach polskich żołnierzy. Od prawej: Janusz Urbanowicz i Bogdan Żurek, Zbigniew i Renata Dziakońscy. Foto: ze zbiorów SWPwB

Gesellschaft „Solidarność” e.V.

- TOWARZYSTWO „SOLIDARNOŚĆ” T.Z.

Towarzystwo „Solidarność” powstało z nieformalnego Komitetu Obrony Solidarności (KOS). Zostało zarejestrowane w 1983 r. w Berlinie Zach. Jego założycielem i przewodniczącym był Edward Klimczak. KOS i Towarzystwo „Solidarność” od początku skupiło się na pomocy działaczom „Solidarności”, represjonowanym w stanie wojennym oraz na informowaniu społeczeństwa i Polaków na Zachodzie o sytuacji w Polsce. Pomoc podziemiu polegała na przemyśle do Polski maszyn i materiałów drukarskich, sprzętu nastuchowego, nadajników radiowych i telewizyjnych. Przez granicę przemycano też książki oraz własne wydawnictwa w mini formatach, również literaturę w języku rosyjskim i ukraińskim. Przerzuty dla Wydziału Wschodniego Solidarności Walczącej organizował Kazimierz Michalczyk, a Leszek Kaleta obsługiwał „Solidarność Walczącą” we Wrocławiu. Działaczami Towarzystwa byli: Christian Bergemann, Tadeusz Folek, Wiesław Jurkiewicz, Leszek Kaleta, Julita Karkowska, Czesław Karkowski, Joanna Mankiewicz, Kazimierz Michalczyk, Bartłomiej Koziewicz, Czesław Karkowski, Jacek Kotala, Stanisław Ochocki, Roman Palamar, Stanisław Piotrowski, Horst Schumm oraz Leszek Woźniak. Towarzystwo „Solidarność” było członkiem Światowego Porozumienia Organizacji Wspierających „Solidarność” – CSSO, organizując w Berlinie Zach. jeden z jego zjazdów, w 1989 roku.

■ Założyciele Towarzystwa Solidarność po notarialnym podpisaniu statutu (od lewej): Tadeusz Folek, Edward Klimczak (z tyłu), Julita Karkowska, Bartłomiej Koziewicz, Andrzej Skulski, Leszek Woźniak, Christiann Bergemann, Joanna Mankiewicz, Roman Palmar, Stanisław Ochocki, Czesław Karkowski.
Foto: z archiwum TS

■ Berlin, styczeń 1982 r. Demonstracja przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego. Centralnie z mikrofonem - Edward Klimczak. Fot: AGS Berlin

■ Berlin, 1 maja 1984 r. Stolik informacyjny pod Reichstagem. Edward Klimczak i Christiann Bergemann podczas pochodu pierwszomajowego DGB. Foto: z archiwum TS

■ Ulotki nawołujące do akcji protestacyjnych, które regularnie organizowane były w Berlinie. Materiały ze zbiorów K. Michalczyka

■ „Solidarność Żyje”. Ulotka rozdawana w całych Niemczech podczas sierpniowych demonstracji. Materiały ze zbiorów K. Michalczyka

Gesellschaft „Solidarność” e.V.

- TOWARZYSTWO „SOLIDARNOŚĆ” T.Z.

„Pogląd” był magazynem politycznym emigracji solidarnościowej w RFN i Berlinie Zach., stworzonym przez Edwarda Klimczaka. Pierwszy numer ukazał się już 17.01.1982 r. pod tytułem „Biuletyn Informacyjny KOS” (Komitet Obrony Solidarności). Było to 8 stron maszynopisu w formacie A4, odbitych na powielaczu, w nakładzie 500 egz. Następne numery stopniowo zwiększały swoją objętość do 40 stron. Po wydaniu 20 numerów, jesienią 1982 r. pismo zmieniło tytuł na „Pogląd”. Zmienił się również format pisma na A5, została dodana twarda okładka, a od stycznia 1988 r. stało się miesięcznikiem. Ostatnim egzemplarzem był nr 166, z września 1990 r. W latach 1983–86 ukazało się też szereg wydań w języku niemieckim pt. „Meinung”. „Pogląd” miał licznych korespondentów w Europie, Ameryce, Australii oraz Polsce (piszących pod pseudonimami). Autorami byli m.in.: Władysław Bartoszewski, Wojciech Drozdek, Wanda Falkowska, Maria de Hernandez-Paluch, Andrzej Gebert, Wiktor Grotowicz, Krystyna Grzybowska, Julita i Czesław Karkowscy, Piotr Kowalczyk, Marek Lehnert, Marek A. Pędziwoł, Janusz Rudnicki, Romuald Szeremietiew, Maciej Rybiński, Leszek Szaruga, Witold Wirpsza, Krzysztof Wyszowski, Andrzej Zwanecki, Zbigniew Żbikowski. Z redakcją współpracowali graficy i fotografowie, np.: Helena Bohle-Szacki, Jacek Kotala oraz Olga Bessert z Poznania. W wydawnictwie „Pogląd” ukazało się 20 pozycji książkowych, m.in.: poezje i krytyki literackie Leszka Szarugi, „Wolna Trybuna” Christiana Skrzyposzka, autobiograficzna powieść Lwa Kopelewa, „KGB” Marka Ciesielczyka.

■ Carlsberg (Rheinland Pfalz), czerwiec 1984 r. Przedstawiciele „Poglądu” i Towarzystwa Solidarność w Oazie „Światło i Życie” ks. F. Blachnickiego (Chrześcijańska Służba Wyzwolenia Narodów). Na górze z podniesionymi rękami: Jerzy Jankowski (Monachium) i Christian Bergemann, leży: Edward Klimczak, piąty od prawej stoi: Tadeusz Folek. Foto: z archiwum TS

■ Wystawa w 3 rocznicę powstania Solidarności – „Solidarność in Kunst und Dokumentation”. Pierwszy od lewej: Edward Klimczak, pierwszy z prawej: Andrzej Piwarski, trzeci od prawej: Christian Bergemann. Foto: z archiwum TS

■ Berlin. Stolik informacyjny na ulicach miasta. Foto: z archiwum TS

■ „Pogląd”. Ze zbiorów K. Michalczyka

■ Maszyna do zamykania puszek w których szmuglowano do Polski m.in. miniaturowe numery „Poglądu”. Maszyna znajduje się w Muzeum Muru na Checkpoint Charli w Berlinie. Foto: Ch. Bergemann

■ Miniaturowe wydawnictwa „Poglądu”. Materiały ze zbiorów AG 5

WYSTAWA: **Solidarność z Polską.** **Ruch wsparcia „Solidarności” w Niemczech**

AUSSTELLUNG: **Solidarität mit Polen.** **Die Pro-„Solidarność” Bewegung in Polen**

EXHIBITION: **Solidarity with Poland.** **“Solidarity” support movement in Germany**

Wystawa przygotowana przez Arbeitsgruppe „Solidarność” Eschweiler-Aachen e.V. ze środków Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz Stowarzyszenia „Wspólnota Polska”.

Die Ausstellung wurde durch die Arbeitsgruppe „Solidarność” Eschweiler-Aachen e.V. aus den Mitteln des Senats der Republik Polen und des Vereins „Wspólnota Polska” vorbereitet.

Exposition prepared by the Arbeitsgruppe “Solidarność” Eschweiler-Aachen e.V., funded by the Senate of the Republic of Poland and the “Wspólnota Polska” Association.

Copyright © by Arbeitsgruppe Solidarność Eschweiler-Aachen e.V.

Realizatorzy wystawy:

Redaktor: **Alexander Zajac**

Projekt graficzny: **Teresa Lis**

Tłumaczenie (D): **Arkadiusz B. Kulaszewski**

Tłumaczenie (GB): **Aleksandra Kacalska**

Konsultacja merytoryczna: **Christian Bergemann, Krzysztof Chorośiński, Wojciech Drozdek, Jerzy Lisiecki, Edward Klimczak, Kazimierz Michalczyk, Ryszard Wyżga, Mieczysław Zarzyczny, Bogdan Żurek**

■ W tle: **Kolonia, 1985 r.** Demonstracja pod Ambasadą polską w sprawie uwolnienia więźniów politycznych

■ **Berlin, 2009 r.** Otwarcie ekspozycji solidarnościowej w Muzeum Muru na Checkpoint Charli w Berlinie. Stoją od lewej wokół gabloty: **Edward Klimczak, Marek Prawda (Ambasador RP), Artur Kozłowski, Christian Bergemann, Bogdan Borusewicz – Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej.** Centralnie – maszyna do zamykania puszek w których do Polski były szmuglowane m.in. farby, książki i miniaturowe numery Poglądu

SENAT
RZECZYPOSPOLITEJ
POLSKIEJ

SOLIDARNOŚĆ
ARBEITSGRUPPE „SOLIDARNOŚĆ” ESCHWEILER-AACHEN e.V.

ZRZESZENIE FEDERALNE
POLSKIE FORUM W NIEMCZECH
BUNDESVERBAND POLNISCHES
FORUM IN DEUTSCHLAND e.V.

Bundesverband Polnisches Forum
in Deutschland e.V.
c/o Alexander Zajac,
Triftstr. 55, 13353 Berlin,
E-Mail: polonia@zajac-online.de